

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

MATRIKEL

OVER

NORDISKE STUDERENDE

VED

UNIVERSITETET I KÖLN

I DET SEXTENDE AARHUNDREDE

VED

L. DAAR

KRISTIANIA

F. T. MALLINGS BOGTRYKKERI

1875

Særskilt Aftryk af Historisk Tidsskrift III B.

Ved et heldigt Tilfælde kom jeg for nogen Tid siden i literær Forbindelse med en tydsk Historieforsker, Prof. Dr. W. Creelius i Elberfeld, Udgiver af „Zeitschrift des Bergischen Geschichtsvereins“, hvoraf siden 1863 ni Bind ere udkomne i Bonn. Uopfordret ledsagede Prof. Creelius en Gave fra den nævnte historiske Forening til vort Universitetsbibliothek med en haandskreven Fortegnelse over norske Studerende i Köln 1507—1535, og da jeg næst at takke ham herfor ytrede mit Ønske om at faa en lignende Liste ogsaa over samtidige danske og svenske Studerende, sendte han mig med udmærket Forekommenhed ogsaa en saadan, idet han bemærkede, at han selv endnu ikke havde faaet Anledning til at gjenneengaa de ældste Matrikler (fra fjortende og femtende Aarhundred¹⁾, der tildels opbevares i et uordnet og lidet tilgængeligt Archiv¹⁾. Jeg meddeler her dette

¹⁾ Nogle Uddrag af Matriklen fra Slutn. af det 15de Aarh. findes dog i „Mittheilungen aus der Matrikel der alten Cölnner Universität zur Zeit des Humanismus“ von E. Kraft (Zeitschrift f. Preussische Geschichte u. Landeskunde, 5. Jahrg. (1868), S. 467 fgg., i hvilke dog intet Hensyn er taget til Norden, men kun til mere bekjendte videnskabelige Størrelser fra hin Tid.

Brudstykke af Matriklen, der omfatter tilsammen 123 Nordboer, 95 Danske, 16 Nordmænd, 12 Svenske og Finner, i det Haab maaske senere at komme i Besiddelse af Mere. Man vil allerede heri have et ikke uvigtigt statistisk Bidrag til vor Kultur- og Kirkehistorie, der bliver saa meget interessantere, da ogsaa flere betydeligere historiske Personers Levnetshistorie derved foreges med et nyt Træk. Af og til har jeg anbragt en og anden Note, uden dog hverken at have forsøgt eller magtet at give nogen fuldstændig Kommentar.

Hvad angaar Kølner-Universitetets Tilstand i den os her vedkommende Periode, da er det noksom bekjendt, at denne i 1388 grundede og længe saa anselige Høiskole, af hvilken Kjøbenhavns Universitet kan siges at være en Datter, saavel nærmest før som under Reformationen var et af Obscurantismens vigtigste Arnesteder. Endnu paa den Reuchlinske Strids Tid var dette Universitet dog ei alene det Sted, hvorhen Studerende fra samtlige nederrhinske Lande, Westphalen og Holland fortrinsvis søgte hen, men man fandt der unge Videnskabsdyrkere ogsaa fra det øvrige Tydskland, fra Skotland, de nordiske Riger, Lifland, Schweiz o. s. v. Omtrent ved Aar 1520 fandt imidlertid en Krise Sted, der formindskede Kølneruniversitetets Frekvents paa den føleligste Maade og for lange Tider berøvede det dets tidligere Betydning. Denne Krise fremkaldtes ved Ulrik v. Huttens satiriske Angreb netop paa dette Universitet og ved den derefter indtrædende reformatoriske Bevægelse. I Aaret 1514 indskreves f. Ex. i Köln 365, 1516: 370, 1522: 219, 1523: 130, 1527: 72 Studerende, og Tallet aftog stadig indtil 1539, da der kun indskreves 54, den laveste Ebbe. Netop i dette sidste Aar var det ogsaa, at Professorerne i en Erklæring lode indflyde disse Ord: *Mirum quidem non esse universitatem perire aut in personarum numero imminui, cum ubivis locorum*

*litteraria gymnasia aut cessarent aut minuerentur maxime ob Lutheranismum aut fidei dissensionem*¹⁾). Man vil ogsaa af den nedenfor meddelte Matrikel over Danske se, hvorledes Frekvensen af disse fra at være ret betydelig pludselig synker fra Aar 1520 af²⁾).

Danske Studerende.

1503.	3 Jan.	Dominus Andreas Johannis de Dacia ad artes juravit et solvit ³⁾ .
—	13 Juni.	Dominus Jacobus Petri.
—	1 Juli.	Gundo.
—	—	Petrus Erici.
—	—	Martinus Henrici.
—	4 —	Mathias Petri ⁴⁾ .
—	—	Andreas Nicolai.
—	—	Petrus Laurencii ⁵⁾ .
—	—	Cristianus.
—	—	Johannes.

¹⁾ Mittheilungen aus d. niederrheinischen Reformationsgesch. von C. Krafft (Zeitschr. des Erg. Geschichtsvereins, B. 6, 1869, S. 207—208).

²⁾ Prof. Crecelius bemærker, at i Juli Maaned 1503 indskrives ialt 21 Studerende, hvoraf ikke mindre end ti kom fra Danmark.

³⁾ Som bekjendt betegner Titelen *Dominus*, at Vedkommende allerede var ordineret Geistlig. *Ad artes juravit* &c. betegner, at han indskrives under Artisternes eller det filosofiske Facultet. For at spare Gjentagelser vil dette Tillæg nedenfor blive udeladt, idet det overalt maa underforstaaes, naar ikke udtrykkeligt et af de øvrige (høiere) Faculteter nævnes. Ligeledes udelader jeg Angivelsen af Hjemstavnen, naar der i Originalmatriklen kun staar *de Dacia*, *de Svecia*, *de Norwegia* uden speciel Oplysning om, hvor i det angjældende Land den Studerende hørte hjemme.

⁴⁾ Maa ske den af dette Navn, som 1510 var Professor i Kjøbenhavn og siden Univ.-Syndicus (Werlauff, Kbhv. Univ., S. 65, 79).

⁵⁾ Maa ske den Lector P. L., som oprindeligt var Munk i Nestved, men siden ivrig Lutheraner.

1503.	17 Juli.	Dominus Theodricus de Dacia monasterii scholaster studii Hafnensis.
—	21 —	Georgius.
1504.	24 —	Olgerus Schalder.
—	—	Stephanus Dringenberch.
—	27 —	Nycolaus Gotzo, ad jura juravit et solvit ¹⁾ .
—	9 Oct.	Nycolaus, presbyter.
1505.	29 Marts.	Laurencius Johannis, ad jura juravit et s.
—	16 Juli.	Jasperus Brogman ²⁾ .
—	27 Oct.	Sweno.
—	31 —	Andreas Jacobi.
—	4 Dec.	Mathias Nicolai.
1506.	20 Mai.	Andreas.
—	11 Aug.	Dominus Ingemarus ³⁾ .
—	17 —	Dominus Michael Londensis de Datia, ad
—	—	Dominus Laurentius Lon- canones ju-
		densis rarunt et s.
—	4 Sept.	Petrus.
—	6 Oct.	Canutus Ruth, Dacus militaris ⁴⁾ .
1507.	30 Juli.	Christianus.
—	29 Oct.	D(ominus) Nicolaus.
—	9 Nov.	Gotscalcus.
1508.	11 Mai.	Laurentius Ditmari ex Datia, dioc. Rip- pensis.

¹⁾ Mon ikke Claus Gjordsen, K. Frederik den Førstes Kantsler?

²⁾ Den noksom bekendte Kancellisekretær Jesper Brochmann.

³⁾ Maaske den hos Werlauff (Kbh. Universitet fra dets Stiftelse o. s. v., p. 70) nævnte Lærer i Kirkeretten i Kbhvn.

⁴⁾ Se om denne Adelsmand Vedel Simonsen om Ruderne 1, 74 fgg. og fornemmelig Ny kirkehist. Samll. 3, 3—4 og 2, 284. Han døde som Ridder og Rigsraad 1554 og var i sin Tid en af Reformationens tidligste Forfremmere og Beskyttere blandt den danske Adel. En gammel Slægtebog har fortalt, at han havde studeret, men først ved nærværende Matrikel er dette blevet bevist.

1508. 9 Juni. Mathias de Ottonia ex Datia, dioc. Ottoniensis.
 — — Dns. Joannes Andree de Datia, dioc. Ottoniensis presbiter.
 — 19 Juli. Johanues de Sora Roskyldensis d., ad jura juravit et s.
 1509. 6 Sept. Georgius Karoli¹⁾.
 — 27 Nov.(Oct.?) Johannes Theoderici.
 — 3 Nov. Fr(ater) Mathias Eri conventus monasterii Vitescole dioc. Wipergensis.
 1510. 21(?) Febr. Georgius Danus dyoc. Morburgensis(?).
 — 28 Juni. Frater Martinus Michaelis de Dacia Roskyldensis dyoc.
 — 30 Juli. Dominus Georgius Petri de Datia ordinis sci. Johannis²⁾.
 — 9 Aug. Sprydo(?) de Dacia, dyoc. Reippensis.
 — Jacobus Nicolai de Dacia, dyoc. Reippensis.
 1511. 14 Jan. Johannes Weynck de Hafnea artium baccalaureus dyoc. Rosschyldensis³⁾.
 — 10 Mai. Kanutus Walkendoerp⁴⁾.
 — 31 — Jacobus Cristiani.

¹⁾ Maaske Jørgen Karlsen, som siden var Kannik i Roskilde og Skriver paa Kallundborg. (D. Mag. 3 R. 1, 70. Sulms Sml. II. 1, 191; 2, 85).

²⁾ Sandsynligvis den Jørgen Pedersen Samsing, der siden hørte til Reformationens ivrigste Modstandere, men dog efter dennes Indførelse beholdt sin Stilling som Kannik i Aarhus og døde 1548. (Rørdam, Kbhvns. Univ. Historie, 1, 550—551).

³⁾ Blev Magister, men forlod den lærde Stand og blev Byfoged i Kjøbenhavn. (Rørdam om Kbhvns. Kirker og Klostre, S. 109).

⁴⁾ Han var en Broder af Throndhjems Erkebiskop, Erik W. Alleerede 1498 var han indskreven som Student ved det danske Universitet, hvis Rektor han var 1516. Døde 1527 som Decanus i Kbhvns Kapitel. (Rørdam, om Kbhvns. Kirker o. s. v., S. 107).

1511. 31. Mai. Clemens Petri.
 — 30 Juni. Christianus Fassius de Datia, in artibus
 baccalaureus Rosticensis.
 — 1 Juli. Mathias Nicolai de Vetlee Ripensis dioc.
 ex Datia baccalaureus artium universi-
 tatis Hauniensis.
 — 10 — Dominus Johannes Petri.
 — 28 Oct. Jacobus Nicolai de Haderleiff de Datia.
 1512. 26 April. Petrus.
 — 23 Mai. Benedictus Nicolai.
 — 18 Juni. Canutus.
 — 11 Nov. Johannes Mathie de Dacia, presbyter
 Lundensis.
 1513. 22. Jan. Johannes Mule de Datia, clericus Otto-
 niensis diocesis¹⁾.
 — 9 Mai. Olaus Nicolai de Dacia, Ripensis dioc.
 — 19 — Georgius Seuerini.
 — — Johannes Gerbo.
 — 30 — Petrus Henrici de Dacia, dioc. Slesuicensis.
 — 16 Sept. D. Jacobus Suenonis.
 — Oct. D. Laurentius Andree²⁾.
 1514. Mai. Dns. Johannes Byrne.
 — — Dns. Holgerus Petri.
 1515. 11 Aug. Michael Nicolai.
 — 10 Sept. Dns. Canutus.
 — 2 Nov. Melchior Colditz.
 1516. 20 April. Symon Petri.
 — 23 — Johannes Wardis³⁾.

¹⁾ Den siden noksom bekjendte Befalingsmand paa Akershus og Bis-
 kop i Oslo, Mag. Hans Mule, der druknede 1524.

²⁾ Rimeligvis den senere Kannik i Kbhvn. og Roskilde af dette
 Navn. (Rørdam, om Kbhvns. Kirker o.-s. v., S. 145).

³⁾ Af dette Navn vare i det sextende Aarhundredes første Halvdel

1516. 28 April. Georgius Friis¹⁾.
 — 9 Juni. Johannes Seuerini.
 — 3 Oct. Dns. Petrus Seuerini de Dania, ordinis
 S. Johannis.
 — 4 — Yuarus Julius²⁾.
 — 13 — D. Seuerinus Ollaii de Dacia ad jura j. et s.
 — 23 — Jacobus Peratoris.
 1517. 6 Juli. Joannes Fenes (!) de Dacia³⁾.
 — 4 Aug. Joannes Petri de Dacia, baccalaureus
 in artibus studii Auenensis, ad medici-
 nam j. et s.
 — 17 — Joannes Tetz⁴⁾.
 10 Sept. D. Michael Michaelis de Dacia, ad jura
 j. et s.
 — 3 Oct. Dns. Joannes Sconinck de Dacia, bacca-
 laureus artium universitatis Hauoniensis,
 ordinis sancti spiritus⁵⁾.

to Kanniker i Ribe, om hvem se I. Kinchs Meddelelser i Ny kirke-
 hist. Samll. I, 412—414.

1) Viborg Stifts sidste katholske Biskop (1520—1536).

2) Denne danske Adelsmand har efterladt temmelig udførlige Op-
 tegnelse om sig og sin Familie (udg. af Dr. O. Nielsen i Danske
 Samll. B. I, 47 fgg.) Selv anfører han (altsaa usiagtig) sin In-
 skription i Köln til 1517; allerede 1514, „udi Kong Christians
 Kroning“, havde han deponeret i Kbhvn. Blev Magister 1519 i
 Köln, besøgte flere Gange Norge i kongelige Ærinder og bestræbte
 sig efter Biskop Olaf Thorkelssøns Død forgjæves for at blive Bi-
 skop i Bergen. Døde 1556.

3) Dette er ingen Anden end den siden berømte Cantsler Johan
 Friis, der nemlig med Sikkerhed vides ved denne Tid at have
 studeret i Köln, hvor han 1519, samme Dag som Iver Juel, tog
 Magistergraden (Danske Samll., I, c.)

4) Rimeligvis Danmarks store Reformator Hans Tausen, som, hvis
 min Antagelse er rigtig, tidligere, end forhen antaget, (se Rørdam
 i Ny kirkehist. Samll. B. 3, 35) har studeret i Köln.

5) Rimeligvis Reformatoren Hans Spandemager, oprindelig Hellig-
 aands-Munk.

1517. 3 Oct. Dns. Nicolaus Michaelis de Dacia, ordinis sancti spiritus.
1518. Juni. Christianus Lymborch de Dacia, presbyter.
— (Auctumno). Georgius.
1519. (Jan.-Marts) Goetschalcus Wessel de Dacia, ad jura j. et s.
— (—) Dns. Johannes Laurentii.
— Aug. Dns. Christianus Wyt¹⁾.
— — Olaus Magni de Dacia.
— Nov. Johannes Michaelis²⁾ de Dacia, ad jura j. et s.
1520. 14 Juni. Dns. Nicolaus Jacobus de Dacia, ad jura j. et s.
— 22 Aug. Udo Burglauensis.
— 14 Sept. Nicolaus Lymcloester.
1521. 9 Aug. Mathias Benedicti.
1527. 27 Juni. Johannes Laurentii Danus, ad theologiam j. et s.
— — Nicolaus Hamer Danus, ad medicinam j. et s.
1546. 30 Juni. Dns. Erasmus Sartorius Dacus, M. Parhisiensis, ad theologiam juravit et satisfecit.
— 4 Oct. Mgr. Joannes Black Danus sive Dacus, ad theologiam jurat et satisf.
— 7 — Franciscus Andreæ Danus sive Dacus.

¹⁾ Var siden Decanus i Kbhvns. Kapitel og døde rimeligvis mod Slutningen af Grevefeiden, under hvilken han stod paa Christian den Tredies Parti og anvendtes som Fiskal mod de i Skipper Clemens's Feide frafaldne Jyder. (Rørdam om Kbhvns. Kirker o. s. v., S. 109 fgg.)

²⁾ Maaske den Mag. Jens (Hans) Mikkelsen (Mønbo), om hvem se Allens Breve og Aktst. 1. 246 samt Dipl. Norv. VIII, No. 549.

Svenske Studerende.

1503.	9 Jan.	Jacobus Mathie Abonensis de Swecia.	
—	13 Dec.	Andreas Fynno de Swecia, sacerdos.	
1505.	26 Juli.	Dominus Magnus.	
1511.	14 Mai.	Mgr. et Dns. Conrardus	} ad jura } jurarunt et s.
—	—	Gostaus Trolle ¹⁾	
—	—	Jeorgius (sic)	
1512.	9 Mai.	Ericus.	
—	4 Sept.	Johannes Petri de Swetia, clericus Abuensis dioc.	
1516.	31 Oct.	Jasperus Flemmigg.	
1517.	14 Marts.	Mgr. Joannes Magni de Suecia, ad theologiam juravit et s. ²⁾ .	
1518.	(Auctumno).	Dominus Laurentius, presbiter de Swecia.	
1520.	26 Mai.	Mgr. Magnus Ryng, sacerdos de Swetia, ad jura j. et s.	

Norske Studerende.

1507.	13 Nov.	Albertus de Norwegia ³⁾ .
1513.	Oct.	Johannes Arnoldi.
1515.	31 Oct.	Swenau.

¹⁾ Den bekjendte Gustav T., som faa Aar efter blev Erkebisp i Upsala, og om hvem det, som Bevis paa hans Lærdom, fortælles, at han forstod Græsk.

²⁾ Den ved sin Skjebne, men endnu mere ved sine mærkelige Skrifter bekjendte Legat og Erkebisp. At han studerede i Köln omtales ogsaa i hans eget Skrift, Hist. metropol. eccl. Upsal. (Romæ 1560), p. 115. Ifald man kunde antage, at den ovenfor mellem danske Studenter under 1519 anførte Olaus Magni, var Johannes's ligesaa bekjendte og ligesaa danskfiendtlige Broder, ved hvis Nationalitet altsaa Universitetsnotaren maatte have begaaet en i Dattidens Matrikler ingenlunde sjelden Unøjagtighed, da vilde dette være et ironisk Lune af Tilfældet.

³⁾ Rimeligvis den samme Nordmand Albertus Torckill, som 1505 indskreves i Rostock. (Norske Samll., 8vo, 1, 82).

1517. 3 Juni. Dns. Andreas.
1519. 25 Marts. Johannes Craher.
1520. 14 Sept. Olaus Swalle Asloensis¹⁾.
1521. 12 Sept. Laurentius Matthie, ad jura j. et s.²⁾
1522. 30 Dec. Engelbertus de Norwegia Aslaensis dioc.,
ad artes juravit et propter paupertatem
solvit alb. v.³⁾
- — Joannes de Norwegia, ejusdem dioc., ad
artes juravit et solvit propter pauper-
tatem alb. v.
1527. 15 Mai. Borderus }
— — Torbanus⁴⁾ } Norweigenøes.
- 13 Sept. Andreas Aslatius, ad jura j. et s.⁵⁾
1528. 4 Juni. Gautho Nytrofniensis Norwegus, ad a. j.
et solvit vij. alb. 20. d.⁶⁾
1529. 9 Nov. Johannes Andenos ex Norwega (!) ad a.
solvit⁷⁾.

¹⁾ Udentvvl den Olaus Sollé, der 1539 var Kännik i Throndhjem og Sognepræst til Brønøen (L. Daae, Thjems St. geistl. Hist. 218—219).

²⁾ Siden Provst i Tønsberg, hvor han døde c. 1555 (Norske Rigsregistr. 1, 190 og flere Steder).

³⁾ Udentvvl den Hr. Engelbret, der 1557 var Kännik i Oslo (N. Rigsregistr. 1, 207).

⁴⁾ Throndhjems Stifts første lutherske Biskop eller Superintendent, den bekjendte Mag. Thorbjørn Olafsson (L. Daae, Thj. St. geistl. Hist. 1, 14 fgg.) At „Torbanus“ virkelig er identisk med Mester Thorbjørn fremgaar af andre tidligere bekjendte Vidnesbyrd om, at han har studeret i Köln, hvor han 1528 forfattede et Ærevers i en der udkommen Bog.

⁵⁾ Udentvvl den samme Andr. Asl. Nidrosiensis, som allerede 1519 deponerede i Rostock (Norske Samll. 1, 83). Han var 1539 Kännik i Throndhjem og Sognepræst til Lofoten (L. Daae, anf. Skr. 219).

⁶⁾ Erkebiskop Olaf Engelbrigtssøns ret bekjendte Søstersøn, Gaute Taraldsøn („Gaute Norweger“), der omtales flersteds i mine tidligere Arbejder i dette Tidsskrift.

⁷⁾ Tillægget Andenus er veiledende, da ogsaa Mag. Thorbjørn Olafsson optræder med samme Tilnavn ved sin senere Immatrikulation

1535. 6 Oct. Halvardus Taraldi Nidroniensis (!)
 — — Tronderus Aslaci Nidroniensis ¹⁾.

i Wittenberg (Ny kirkehist. Samll. 1, 341). Disse to ere rimeligvis Brødre og Johannes vistnok den paa Reformationstiden flere Gange forekommende throndhjemske Kannik Hr. Jens Olsson eller Olafsen, som var en af Erkebisp Olafs fortrolige Tjenere og Sendebud og af Vincents Lunges Frænder beskyldtes for at have bidraget til dennes Drab under den stormfulde Herredag ved Nytaarstid 1536.

- ¹⁾ De to sidstnævnte ere maaske Slægtninge af Erkebiskop Olaf, der havde en Broder ved Navn Aslak, og hvis Søster, Gaute Norwegers Moder, har været gift med en forøvrigt ubekjendt Tarald. Ingen af dem vides senere at forekomme i Norge, maaske have de for sin Troes Skyld foretrukket at forblive i Udlandet.
